

IES EL PALAU

***MILLOREM LA RELACIÓ
ENTRE IGUALS***

**Treball de prevenció de les violències i
les relacions abusives als centre dins el
Projecte de Coeducació a l'IES.**

**Autores: De Molina, M. José
Rigol, Rosa M^a**

Sant Andreu de la Barca, juny 2007

ÍNDEX

A.- Introducció.

B.- Actuacions més destacades

C.- Sensibilització als tutors i tutores del nivell de 3r.d'ESO.Tema tutoria en relació a l'assajament.

D.- Estat inicial – recull d'opinió: qüestionari CESC a tot l'alumnat de 3r. d'ESO

E.- Descripció de la classe del 3r. B.

F.- Breu descripció de les activitats específiques realitzades al grup 3r.B d'ESO.

G.- Desenvolupament de les activitats més significatives.

H.- Valoració que fa l'alumnat del treball realitzat.

I.- Conclusions i propostes.

J.- Bibliografia.

K.- Annexes

A.- Introducció

Al centre IES El Palau de Sant Andreu de la Barca (Baix Llobregat) s'està portant a terme, des del curs 2005-06, un projecte de centre sobre *Coeducació*. Coeducació vol dir, educar amb igualtat d'oportunitats, amb respecte entre iguals. Aquest projecte de coeducació ens ha de servir per trobar vies que ens ajudin a resoldre els problemes que avui tenen lloc als centres de secundària. Com és el cas de la convivència i les relacions entre iguals.

Dins el marc de la convivència i pel que fa a les relacions interpersonals un dels problemes que sembla haver-se accentuat més últimament és el de la violència als centres educatius i, a més, sovint les agressions que es produeixen són sexistes.

Aquest tema ens preocupa força, ja que genera un malestar en el grup classe, tan dins com fora les aules. Aquest fet repercuteix negativament en el clima de l'aula i, en conseqüència, dificulta el procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat. És per això que ens ha semblat un tema prou interessant, motiu pel qual l'hem volgut incloure dins del programa de tasques de tutoria de 3r d'ESO.

Ens hem centrat en un dels grups d'aquest nivell, ja que és el grup que tant pel que fa al perfil de l'alumnat com per les situacions que es donen a l'aula, s'ajusta als aspectes que més ens interessien treballar.

B.- Actuacions més destacades

- ❑ Sensibilització als tutors i tutores del nivell de 3r.d'ESO.
Tema tutoria en relació a l'assetjament.
- ❑ Estat inicial :recull d'opinió a tot l'alumnat d'aquest nivell (Qüestionari Conducta i Experiències Socials a Classe)
- ❑ Activitats realitzades al grup 3r.dels diferents grups classes / hora de tutoria i educació física.
- ❑ Activitats específiques del grup d'estudi 3r. B

C.- Sensibilització als tutors i tutores del nivell de 3r d'ESO en relació al tema de l'assetjament

En un primer moment vam veure que fora interessant que tots els tutors/es del nivell treballessin aquest tema amb els seus respectius grups classe amb l'acompanyament de la psicopedagoga del centre i de la coordinadora del nivell de 3r.

Es va acordar realitzar una sèrie d'accions i activitats concretes a fi i efecte de millorar les relacions entre iguals i amb els adults. En els annexes s'exposen els documents elaborats per a aquesta primera fase.

(annexos: Document per als tutors i tutores i quadre d'avaluació inicial)

D.- Estat inicial – recull d'opinió: qüestionari CESC a tot l'alumnat de 3r d'ESO

Una vegada s'ha dut a terme la consulta de diferents fons d'informació sobre el tema de l'assetjament i/o conductes abusives entre els nois i les noies, s'ha decidit escollir aquest material perquè ha estat ben exposat, amb facilitat d'accés, amb una aportació clara i ben plantejada de les diferents activitats a realitzar.

El material inclou un qüestionari com a recull i punt de partida de les opinions i tria dels nois i noies i un sociograma per avaluar les relacions interpersonals. (Veure model en annexos :*Qüestionari CESC*).

S'han realitzat en les sis tutories de 3r.d'ESO i amb la participació dels respectius tutors/es (2 professores i 4 professors).

En tots els sis grups s'han realitzat les actuacions anteriorment citades i, a continuació exposem com a mostra, el treball realitzat en el grup triat per la problemàtica relacional que presentava.

E.- Descripció de la classe del 3r. B

El grup de 3r B d'ESO, actualment està format per un grup de 20 estudiants, dels quals 12 són noies i 8 són nois.

Aquest grup des del seu inici en l'institut, és a dir a 1r d'ESO, s'ha caracteritzat per ser un grup més mogut i inquiet que els altres grups del seu mateix nivell. En passar a 2n d'ESO s'hi van realitzar una sèrie de canvis. En primer lloc, hi va haver un grup d'alumnes que van repetir curs, en segon lloc hi va haver la incorporació d'alumnat procedents d'altres grups del mateix nivell i, finalment s'hi van ajuntar els alumnes repetidors de 2n d'ESO. Aquesta nova situació va provocar una nova reestructuració i una nova dinàmica en la relació interna.

En general es podria dir que la configuració del grup és força heterogènia, amb actituds, hàbits de treball i interessos molt diferents els uns dels altres. Pel que fa al rendiment acadèmic, en general, les noies tenen millor rendiment que els nois. En relació a les qüestions de conflictivitat, en generen més els nois que no pas les noies, tant pel que fa a les relacions entre ells (grup-classe), així com en les relacions de fora de classe inherents a la vida quotidiana del centre, també tenen un comportament conflictiu. Aquest fet genera un malestar que repercuteix negativament en els aprenentatges i en el clima de treball de la classe.

La diferència de comportament entre nois i noies ha ocasionat que en el grup de noies s'hagi establert una cohesió entre elles de tipus diguem-ne, d'autoprotecció /defensa davant les actituds procedents dels nois.

No obstant això, l'existència de aquest dos grups, és a dir, el de les noies i el dels nois, dins del grup de noies també es poden distingir dos subgrups; un

grup està format per unes noies amb un rendiment acadèmic que va des de bo a molt bo, amb una actitud d'indiferència pel que respecta als seus companys i, amb uns interessos de caire diríem com més cultural i intel·lectual que les diferència de l'altre grup de noies. L'altre grups de noies, en canvi tenen un rendiment acadèmic que va de baix o molt baix i amb una actitud del tot passiva i indiferent envers els estudis. El seu comportament a la classe, també es diferent de l'altra grup de noies ja que en alguns casos, és irrespectuosa tant cap al professorat així com també cap als seus companys/es.

Dins del grup de nois, la primera impressió que dona és que no estan tant cohesionats entre ells com ho estant les noies. A més hi ha un noi que destaca de la resta per la seva actitud desafiant, provocadora i manipuladora envers grup en general i molt especialment amb uns companys més que en altres. En definitiva es podria dir que aquest alumne és un dels elements principals que ha dificultat la relació entre el grup classe.

El fet que s'hagi decidit fer un anàlisi d'aquest grup és perquè creiem que s'ajusta a les característiques requerides dins de projecte de treball (Projecte de Coeducació) que s'està duent a terme al centre.

E.- Breu descripció de les activitats específiques realitzades al grup 3r B d'ESO

1. El meu rendiment acadèmic
2. Treball amb el qüestionari
3. Anàlisi dels resultats.
4. Devolució dels resultats.
5. *Vamos a llevarnos bien*
6. Dues històries: Helen i Pablo
7. Continuitat de les històries.
8. Simulem bones pràctiques comunicatives.
9. Avaluació del treball realitzat.

1.- El meu rendiment acadèmic

Aquesta activitat l'escollim perquè ens serveix per establir contacte amb l'alumnat a l'inici de curs i per saber que pensen d'allò que estudien, d'allò que treballen i el que els va millor o pitjor.

També es parla de les preferències i de les dificultats de les diverses àrees curriculars i la relació amb el professorat.

(resultats de l'activitat en annexos)

2.- Qüestionari CESC

Veiem la necessitat de treballar les relacions entre iguals. Ens cal comprovar si allò que observem a les aules també és percebut pel propi alumnat. Per aquest

motiu cerquem material ja editat que tracti d'aquest tema i que ens ajudi a millorar les relacions entre iguals i la convivència. Passem el qüestionari CESC¹ i ens permet analitzar les respostes de l'alumnat.

3.- Anàlisi dels resultats.

Una vegada s'han tingut les respostes dels alumnes s'han buidat en la plantilla *Exce/s* per tal de recollir una baremació informatitzada i s'han extret les freqüències de tria pel que fa als diferents ítems. Aquest treball s'ha realitzat conjuntament amb la psicopedagoga i els respectius tutors i tutores. Posteriorment s'han tret unes conclusions i s'ha plantejat la manera com treballar-ho a classe amb l'alumnat.

3.- Devolució dels resultats a l'alumnat

Creiem que és important poder realitzar una devolució al grup . Posem l'accent no tant en les individualitats més conflictives i distorsionants, sinó en tots els elements que es donen, com ara: ascendència positiva i prosocial, el grau de popularitat i més elements significatius.

Valorem el grau de confluència entre les seves respostes i les nostres observacions.

El fet de compartir les opinions i tries personals ens permet obrir un diàleg sobre el que passa, perquè passa, què podem fer..., i definim alguns acords per continuar.

4.- Dues històries: Helen i Pablo

La història de Helen ens permet poder parlar d'una situació fictícia però alhora afavoreix poder-se posar en el lloc de l'altre.

Aquest treball es realitza en tres moments diferents: individualment, en petit grup i finalment amb tota la classe.

D'aquest treball en trèiem unes idees que tots i totes estem d'acord.

5.- Continuïtat de les històries.

La història de Pablo es planteja diferent: en comptes de posar-nos al lloc de Pablo, parlem de nosaltres, del que ens passa, del que ens preocupa i entrem a parlar dels darrers conflictes i de com uns i altres "observem" actituds diferents davant una mateixa situació. Parlem de les percepcions d'uns i altres i com costa posar-nos en el lloc de l'altre.

6.- Simulem bones pràctiques comunicatives!

¹ Extret de l'article : **Maltractament entre alumnes (II) Administració del CESC** (Conducta i Experiències Socials a Classe) de: J.Collell i C. Escudé. Publicat a la Revista **Àmbits de Psicopedagogia** (Revista de l' Associació d'EAPs de Catalunya) nº 18,p.13-21, tardor de 2006.

Veiem la necessitat de tractar les relacions entre iguals a partir de la comunicació i interpretació de missatges per tal de “visualitzar” com es pot dur a terme tant a l’aula com en altres contextos (carrer, metro, mercat...)

7.- Avaluació del treball realitzat amb els alumnes

Finalment es creu interessant poder avaluar tot allò que s’ha treballat per compartir tant les expectatives nostres, com les seves, els resultats finals i les propostes per continuar. (*ampliat en l’apartat G. d’aquest document*)

F.- Desenvolupament de les activitats més significatives amb aquest grup

F.1.- Anàlisi dels resultats: Interpretació del qüestionari CESC

Un cop passat el qüestionari s’ha pogut observar que en una primera visió que, dels 22 alumnes, 3 tenen conductes agressives en els tres àmbits: exclusió social, agressió verbal i agressió física, i a més, no són Prosocials.

Per altra banda pel que fa en l’apartat d’actius, és a dir, el que fa la l’agressió, com en el de passius, és a dir, el que és víctima, recau en el gènere masculí. En l’actiu són 3 i en el passiu en són 4, i no coincideixen.

L’alumne R.M. té moltes nominacions d’agressivitat, puntua significativament en totes les subescales i en la total. En quant a l’estatus social es presenta com a rebutjat.

Els alumnes V.G., S.M. i C.R. segons les nominacions dels companys, són victimitzats i donen puntuacions significatives en totes les subescales i en la total. Pel que fa a l’estatus social no puntuen significativament com a rebutjats.

Sobre l’aspecte “*prosocialitat*” destaquen les noies en majoria. En canvi la “*popularitat*” és mixta, un noi i una noia. Pel que fa al cas del noi, segons les nominacions dels companys, ha estat considerat victimitzat. En l’apartat “*controvertit*” en són 3, 2 nois i 1 noia

Per tant un cop feta la correcció i interpretació del qüestionari s’ha pogut observar que els nois tenen un lloc més feble en el grup que no pas les noies, com queda demostrat pel fet de que cap noia ha sortit com a victimitzada, malgrat elles se’n sentin. En conseqüència, cal dir que les noies saben analitzar, ajudar... La cohesió entre les noies, malgrat la situació del grup, afavoreix el seu rendiment acadèmic. En canvi pel que fa al nois es senten rebutjats, aïllats i no tenen suport dels seus iguals, com és el cas de les noies. (*quadre resultats annexos*)

F.2.- Activitat : “*Vamos a Llevarnos Bien*”

L'activitat va constar de dues parts:

- a) En la primera part es va passar un qüestionari a cada alumne el qual van haver de contestar individualment.
- b) La segona part de l'activitat es va dur a terme en petits grups de 4 a 5 alumnes. Aquesta part de l'activitat consistia en fer una posada en comú dels apartats 5 i 6 del material contestat, amb la finalitat de conèixer l'opinió de cada membre del grup sobre la convivència a l'IES.

Un cop compartides les diferents opinions el següent pas consistia en elaborar-ne una de conjunta i, a través d'un portaveu del grup (escollit per ells), havien d'exposar les idees a la resta de la classe.

F.3.- Activitat: Històries de Helen i de Pablo

L'objectiu d'aquesta activitat és reflexionar personalment , en petit grup i amb tota la classe, què sentim i proposem davant les situacions fictícies de Helen i Pablo.

Sobre la història de Helen : procés realitzat

Havien d'expressar quin sentiment els despertava la història.

Quins es creien allò que sentia la noia en qüestió.

També en el que pensaven els diferents professors/es

I finalment proposar possibles alternatives o canvis.

Realment la valoració del treball va ser molt positiva per diverses raons:

Per una banda, es van posar ràpidament en el paper de la noia. Varen compartir els seus sentiments sense masses dificultats i amb força idees i finalment van col·locar-se en el lloc del professorat i varen sortir propostes de caire més o menys integrador per solucionar o millorar.

Sentiments personals que han aflorat davant la situació: Marginació, acostuma a passar a les persones noves, tristesa i soledat, ignorada pels altres, intimidada, malestar per saber que això pot passar, impotència...

Sovint les respostes entre els seus sentiments personals i els de la noia (Helen) s'han barrejat. En relació al següent aspecte d'aquest punt, calia anar més enllà i veure què opinaven sobre els companys de classe:

Algunes opinions al respecte: *“Es senten superiors i orgullosos, intenten donar-li gelosia, xules davant la noia, intenten passar-s'ho bé a costa d'ella...”*

Aquestes respostes denoten i projecten els seus propis prejudicis i revelen les actituds davant situacions que els i les incomoden.

En relació a allò que pensa el professorat, expressen que :

“La Helen no ho passa bé.

Potser no ho veuen perquè acostuma a passar fora de l'aula.

Davant aquestes situacions no ho viuen bé.

El millor fora parlar amb els companys per intentar solucionar-ho.

El professorat pot observar que la noia se sent malament a classe”.

Davant les propostes per millorar la situació expliciten:

“Que acabi tot bé.

Que cal li torni “amb la mateixa moneda”.

Que canviï d’institut.

Que busqui amigues en el grup de 3r.

Que no tingui vergonya i així podrà enfrontar millor la situació”.

Realment davant del recull que ells i elles expressen ens és necessari poder avançar en les concepcions per anar a un camí que afavoreixi els valors d’inclusió a partir del diàleg, el sentiment de companyonia, de solidaritat...

Però malgrat copsar que encara ens manca molt camí per recórrer, el professorat percep que el grup intervé obertament, aporta sincerament el que pensa i aquestes actituds són molt positives per seguir treballant.

Sobre la història de Pablo

La segona història, que pertany a aquesta activitat, s’ha treballat de forma diferent.

Se li va plantejar en el grup si preferien parlar de la història de Pablo , com a un cas hipotètic, o bé es volia tractar una situació real, és a dir, situacions que viuen diàriament entre ells i elles, sempre i quan es respectessin les normes de diàleg i d’escolta, amb la voluntat de millorar les relacions. Va sorgir, de forma espontània, un conflicte entre un noi del grup i dues noies.

Procés seguit:

Cada un d’ells i elles va exposar el seu punt de vista.

Ven sorgir les discrepàncies i alhora l’opinió d’altres persones.

Es va cercar la manera de resoldre-ho entenent que en moltes situacions es donen discrepàncies, però aquest fet no impedeix posar-nos en el “lloc” de l’altre per minvar les diferències i cercar maneres d’aproximar-nos uns amb els altres.

Aquesta situació real va ser més costosa de treballar perquè els sentiments afloraven amb més intensitat, però alhora va permetre poder tractar més a fons el que els passava i se’n van adonar que costa molt poder acordar i consensual maneres de fer, quan es pensa i se sent diferent.

Vam poder compartir, també, que poder-ne parlar ajuda, sempre i quan es donin les condicions per anar avançant.

El professorat, en aquest moment portàvem la sessió la tutora i la psicopedagoga, creu que tractar els problemes quotidians és necessari i l’alumnat se sent recolzar des de l’ “escolta” i la comprensió dels adults.

També es creu que calen més situacions de tutoria per seguir-ne parlant. Sovint la durada d’una hora de tutoria no és suficient per iniciar, desenvolupar i concloure una activitat d’aquest tipus.

F.4.- Activitat : Simular les bones pràctiques comunicatives

El motiu d'incloure aquesta pràctica en el treball sobre *la violència i la relació entre iguals*, ha estat el fet que les relacions entre les persones forma part de la convivència, i que aquestes, a vegades, en funció de com siguin poden ser l'origen de conflictes generadors de violència.

L'objectiu d'aquesta activitat és comprovar si les relacions entre persones són iguals, ja siguin de la mateixa edat o no, o bé si canvien en funció de les circumstàncies de cada moment.

Amb aquesta activitat pretenem observar si els alumnes són capaços d'adequar la seva comunicació/relació amb l'altre d'acord amb la persona a qui es dirigeixen o bé d'acord amb la circumstància en la que es troben , és a dir, si es dirigeixen d'igual manera amb un adult, que amb una jove com ells i elles. Així com també, observar el to i les formes emprades.

La pràctica es realitza en parelles, la qual consisteix en simular una situació inventada per ells i elles, en què dues persones es troben i es comuniquen un fet inventat. La constitució de les parelles és feta per sorteig, igual que l'ordre d'actuació de cadascuna.

Cada parella representa la seva situació/història davant de tota la classe. Un cop finalitzada, la resta de la classe l'avalua.

Al final es fa una valoració del *per què d'aquesta activitat*. També se'ls pregunta què han observat en les diferents actuacions.

Els comentaris dels alumnes fets a partir de les seves observacions constaten que, no es relacionen d'igual manera entre persones que no coneixen encara que siguin de la mateixa edat, així com tampoc ho fan igual quan es tracta de persones adultes.

G.- Valoració de l'alumnat i del professorat implicat: tutors/es i professora d'educació física.

Valoració de l'alumnat

La valoració que ha fet l'alumnat del grup de 3rB d'ESO de totes les activitats dutes a terme a les sessions de tutoria ha estat molt positiva. En primer lloc, tots ells/es s'han sentit molt bé fent les activitats. Els ha ajudat a reflexionar sobre ells mateixos, com es tracten i a posar-se en el lloc dels altres companys i companyes i a respectar-se. També ha comportat que s'exposessin i es parlessin dels problemes que hi ha a classe, això ha fet que milloressin les relacions del grup. Segons les seves paraules "a ser més amics".

L'alumnat se sent satisfet del resultat d'aquest treball, creu que s'haurien de continuar fent aquest tipus d'activitats que potenciïn la relació, com per exemple fer excursions, dedicar més atenció a qui ho necessiti, i suggereixen la possibilitat de tenir dues hores de tutoria a la setmana.

Per altra banda, també manifesten que s'ha d'actuar de manera contundent davant dels casos d'alumnes que tenen comportaments i actituds inadequades. Creuen que han de ser expulsats.

No obstant això, hi ha un petit grup que, tot i que s'ha sentit bé realitzant les proves, ha manifestat que aquestes activitats no l'ha ajudat a millorar les relacions, perquè segons ells/es ja s'entenien prou bé, per tant, no han hagut de canviar.

En definitiva i de forma general, es pot concloure que la valoració final de l'alumnat envers les activitats realitzades ha estat molt satisfactòria per al grup.

Valoració dels respectius tutors i tutores i la coordinadora del nivell de 3r d'ESO

A l'hora d'avaluar el treball entre el professorat hem recollit algunes valoracions i idees d'interès que poden permetre la formulació de noves propostes per al proper curs.

- "L'experiència ha estat positiva, però caldria realitzar-la des de l'inici de curs".
- Es proposa que la feina feta a 3r continuï a 4t per tal d'anar avançant en la cohesió dels grups.
- Planificació de l'activitat en el temps previst per tal que es pugui desenvolupar completament (iniciar, desenvolupar i concloure durant l'hora disposada setmanalment). En el cas de no acabar-la, poder continuar en la propera sessió de tutoria. És a dir, donar-li una continuïtat significativa.
- "La intervenció de la psicopedagoga amb els alumnes a l'aula ha servit per tractar temes personals i relacionals. Aquest tipus d'intervenció, a

vegades, no se sap dur a terme solament des de la formació d'un docent".

- "Calen bones pràctiques per anar tractant la millora de les relacions. Aquest treball ho ha permès i fora bo que anés constituint el contingut del Pla d'Acció Tutorial de l'ESO i formi part del Pla de Millora que el Centre ha dissenyat per la millora dels Aprenentatges i la Convivència".

H.- Conclusions i propostes

L'objectiu d'aquest treball era observar les actituds i les conductes violentes dins del grup classe per tal d'incidir-hi i afavorir la relació entre iguals. Aquest treball s'ha dut a terme al llarg del present curs en les sessions de tutoria conjuntament amb algunes d'Educació Física.

En el transcurs de totes aquestes sessions hem pogut observar una sèrie de canvis positius dins del grup classe. Aquests canvis han vingut donats com a conseqüència d'unes reflexions inherents a les activitats realitzades, entre les quals, cal destacar el fet d'exposar i tractar els problemes que hi ha a la classe, això els ha ajudat a entendre i a comunicar-se millor entre ells/es, en definitiva, com ells/es mateixos diuen: "**ara som més amics**".

De l'experiència d'aquest treball, podem arribar al convenciment que, davant d'un problema, és més útil buscar i donar-li resposta, que no pas conviure-hi. És per aquesta raó que proposem unes pautes i línies d'actuació per tal de posar-les en pràctica en situacions posteriors i similars a les que han estat objecte d'estudi, com ara:

- Realitzar activitats que fomentin la comunicació i participació de tot el grup.
- Exposar els problemes que hi ha a classe i parlar-ne amb tots i totes.
- Cercar consensos.
- Dissenyar pautes i acords de classe.
- Fer-ne un seguiment avaluatiu.
- Dedicar dues hores de tutoria a la setmana.
- Fer-ho extensible als equips docents i a tutories
- Compartir-ho amb el Cap d'estudis pel seguiment de la Convivència en el centre.

Finalment es podria concloure que davant de situacions problemàtiques com les del grup classe estudiat, s'han de cercar: les vies, les estratègies i les eines adequades que ens possibilitin resoldre els problemes que avui dia tenen lloc en els centres de secundària, com són la violència, la falta de convivència i l'absència de pautes per afavorir les relacions entre iguals.

Som conscients del avenç formatiu que s'ha realitzat per part de les persones implicades en aquest treball. Les llargues i periòdiques sessions de treball per coordinar les accions, sensibilitzar els diferents tutors i tutores, així com i la més important, la implicació sincera dels nois i les noies de 3r ens ha animat a seguir aprofundint en aquestes pràctiques i a seguir caminant pels paratges de la incertesa.

I.- Bibliografia

Articles de revista:

“Convivencia en la escuela”

Revista Escuela Española : Cuaderno nº1 octubre 2006.

“ Aprender a convivir en un mundo de violencia”

de: Carlos Aldana Mendoza

Cuadernos de Pedagogía nº 359 Monografico.

“ ¿Nos llevamos bien?” Jordi Collell i Carme Escudé. Propuesta didáctica : educación para la ciudadanía. Educación secundaria.

" ¿Nos vamos a llevar bien?" Publicat a Revista d'Aula Innovació Educativa, nº 152, juny 2006, pag. 93

“Assetjament Escolar “ (Bullying)

Govern de les Illes Balears.

Publicació Direcció General de l'Oficina de Defensa dels Drets del Menor.2005

“Maltractament entre alumnes “ (II)

Administració del CESC (Conducta i Experiències Socials a Classe)

de: J.Collell i C. Escudé.

Publicat a **Àmbits de Psicopedagogia** (Revista de l' Associació d'EAPs de Catalunya) nº 18,p.13-21, tardor de 2006.

“ Hablando de violencia ...” Mª Ángeles Llorente Cortés. Revista Escuela ,nº 3.749 ,pag.31. 24 de mayo de 2007

“Assetjament i violència escolar”

de AAVV, Guix Comunitat nº 19. Decembre 2006.

Suplement Guix 330. Monogràfic.

“ La convivència en els centres docents d'ensenyament secundari”.

Programa i propostes pedagògiques

Direcció General d'Ordenació i Innovació Educativa.

Departament d'Ensenyament , 2003

Algunes Pàgines Webs consultades

Xtec.cat/tutoria/

Xtec.cat/jcollell

Xtec.cat/innovació/coeducacio

[Xtec.cat/innovació/convivència.](http://Xtec.cat/innovació/convivència)

J.- Annexes

J.1.- Document per als tutors i tutores i quadre d'avaluació inicial

1.1.- Títol: Com millorar la relació entre iguals i la dinàmica de l'aula.

Justificació:

Al llarg de les converses, observacions i intervencions amb els respectius alumnes dels grups-classe hem detectat que les relacions entre ells és força complexa i difícil de gestionar. Observem com es provoquen, es desafien i creen rivalitats, etc. Un malestar que repercuteix en els aprenentatges i en el clima de treball.

Aquesta situació no ha estat fruit de cap problema en particular, ni de cap grup en especial. Depèn de diferents circumstàncies (configuració del grup, estils d'alumnes, més o menys moguts, rendiment acadèmic...) i es donen en moments diferents. Per això ens proposem treballar-ho per tal d'intentar millorar-ho.

Actuacions que ens podem proposar:

Valorar la situació actual:

1.- Descriure quines actituds observem en cada grup-classe.

Actituds més destacades (positives i negatives)

Quines accions s'han dut a terme.

Quines han donat el seu resultat.

Quines cal seguir treballant i com.

(veure quadre adjunt)

2- Intervenció:

2.1. – Treball amb un sociograma per veure com es configuren les dinàmiques en relació a preferències i adversitats (1 sessió de tutoria o de classe amb el tutor/a)

2.2.- Treball amb del Qüestionari sobre "Conducta i Experiències Socials a Classe (CESC). (1 sessió de tutoria o de classe amb el tutor/a)

Analitzar els resultats

Devolució dels resultats al grup (aquells que puguin ser útils per ells).

Realitzar activitats.

Seguiment dels acords.

Avaluació final de la intervenció amb l'alumnat i posteriorment en la reunió de tutors/es. Les diferents actuacions es duen a terme de forma conjunta el tutor/a i la psicopedagoga.

1. 2.- Quadre avaluació inicial dels grups a través dels tutors/res.

Valorar la situació actual

Grup classe:

Tutor/a:

1.- Descriure quines actituds observes en el teu grup-classe i valora les accions realitzades fins ara.

Actituds observades positives	Actituds observades negatives	Quines accions s'han dut a terme.	Quines han servit	Quines cal seguir treballant

J.2.- Qüestionari per a l'alumnat

CESC- Conducta i Experiències Socials a Classe. Collell, J. i Escudé, C. (2006). Full per a l'examinador.

Per passar aquest qüestionari és **absolutament imprescindible** fer les activitats prèvies que s'indiquen a Collell, J. i Escudé, C. (2006). Maltractament entre alumnes (II). Administració del CESC (Conducta i experiències socials a classe), *Àmbits de Psicopedagogia*, 18, tardor 2006, pp 13-21 i **partir d'una perspectiva no culpabilitzadora**.

Preguntes per al Primer Cicle d'ESO

1. **Em cau bé:** Quins dels nois i noies de la teva classe et cauen bé? Busca tres noms a la llista i escriu el seus números en el full de respostes. Un a cada ratlla al costat de les paraules EM CAU BÉ.
2. **No em cau bé:** Ara, escriu el número dels tres nois i noies de la teva classe que no et cauen gaire bé. Pot ser que la majoria dels teus companys et caiguin bé, però potser algun et caigui menys bé que els altres. Posa els seus números en el full de respostes.
3. **Fa córrer rumors:** Busca el número de tres nois i noies de la teva classe que parlen malament d'una persona a les seves esquenes o escampen rumors sobre ella perquè no caigui bé als altres, perquè no vagin amb ell (fem el gest de parlar a l'orella d'algú i amb l'altre mà fem com si assenyallem algú).
4. **Ajuda els altres:** Busca els números de tres nois i noies de la teva classe que fan coses bones per als altres, que ajuden els altres a integrar-se en el grup.
5. **Pega els altres o dóna empentes:** Busca el número de tres nois i noies de la teva classe que peguen, donen empentes, patades, intimiden, amenacen...
6. **No deixa participar:** Busca els números de tres nois i noies de la teva classe que quan estan enfadats amb una altra persona la ignoren, fan com si no existís, o li diuen que marxi, i no deixen que estigui amb el seu grup d'amics.
7. **Anima els altres:** Busca els números de tres nois i noies de la teva classe que intenten animar als altres companys que estan disgustats o tristos per alguna cosa. Que intenten fer-los sentir bé.
8. **Insulta.** Busca els números de tres nois i noies de la teva classe que insulten, ridiculitzen o se'n riuen dels altres.

Ara anem a veure a qui li passen aquestes coses. Primer hem dit qui ho fa i ara direm a qui li passa:

9. **A qui donen empentes o peguen?:** Busca els números de tres nois i noies de la teva classe que acostumen a rebre empentes, cops, amenaces... dels altres
10. **A qui insulten o ridiculitzen?:** Busca els números de tres nois i noies de la teva classe que els altres sovint els insulten o se'n riuen o es fiquen amb ells.
11. **A qui no deixen participar?:** Busca els números de tres nois i noies de la teva classe que sovint estan sols, que els altres no els trien per fer treballs, o no els conviden perquè no els agrada que vagin amb ells.
12. **Els teus amics / amigues?:** Busca els números dels tres nois i noies de la teva classe que són els teus millors amics.

CESC- Conducta i Experiències Socials a Classe

Full de respostes: Primer Cicle d'ESO

Nom: _____ Número: _____

Data: _____ Noi Noia

Classe: _____ Nom del tutor/a: _____

Centre: _____ Població: _____

1 Em cau bé

2 No em cau bé

3 Fa córrer rumors

4 Ajuda els altres

5 Pega els altres o dóna empentes

6 No deixa participar

7 Anima els altres

8 Insulta

9 A qui donen empentes o peguen ?

10 A qui insulten o ridiculitzen ?

11 A qui no deixen participar ?

12 Els teus amics / amigues

J.3.- Buidat del qüestionari: El meu rendiment acadèmic

Novembre del 2006

1.- Vens a gust a l'escola?

Si: 4

No:10

Ni si , ni no:1

Motius de les respostes: La majoria dels "no" és degut a l'horari, com per exemple el fet de llevar-se aviat. La resta de respostes son motivades perquè no els agrada estudiar. O bé perquè tinc mal humor, molts deures...

2.- T'agrada estudiar?

Si: 6

No: 8

A vegades: 1

Motius: En relació a la motivació expressen que estudiar serveix pel futur, per cercar feina, pel sentit del deure " El que toca fer".

En relació a la desmotivació diuen que és avorrit, tenen molts deures, es cansen...

3.- L'Àrea que més t'agrada i perquè?

Educació física: 6 Perquè hi han pocs deures.

Matemàtiques: 3 Perquè la professora explica bé.

Ciències Naturals: 3 Perquè experimentem i explica bé.

Ciències Socials: 2 Perquè explica bé.

Plàstica: 1

Castellà: 1 Perquè explica bé.

4.- L'Àrea que menys t'agrada i perquè?

C. Socials: 3 Perquè cal memoritzar i fer molts exercicis.

Castellà:1 Perquè no hi ha cap tipus d'experimentació i cal molts exercicis.

Anglès:3 No entenc l'idioma.

Música:1 -----

Català:3 . Perquè no entenc les explicacions i hi ha molts deures per fer.

5è. Quina relació hi ha entre els teus resultats, l'esforç i/o dedicació?

Si: 10 Quan estudio i m'esforço tinc bons resultats.

No: 4 A vegades , malgrat estudiar, no tinc bons resultats.

No sé:1

Algunes propostes per treballar a l'aula : Parlar de....

a.- El sentit general del qüestionari

b.- El sentit de l'aprenentatge i de millora.

a.- El sentit general del qüestionari.

Aquest qüestionari ens permet pensar en nosaltres mateixos/xes , en el que fem i com ho fem.

L'activitat a desenvolupar amb l'alumnat: Donar a conèixer a l'alumnat els resultats i veure que en pensen.

b.- El sentit de l'aprenentatge i de millora.

b.1.- Objectiu: Pensar en el que treballen, quins interessos tenim i així ens permet rendir millor.

Activitat: Recordar alguna situació que has resolt bé i t'hi has sentit satisfet/ta.

b.2.-Objectiu: Revisar el que ens va bé i el no , per tal de veure que es pot fer per millorar-ho. Tothom necessita revisar el que fa per veure com poder millorar. I també si trobem un sentit amb el que fem ens sentirem més animats .

Activitat: Demanar que responguin individualment. Recollir-ho per escrit i penjar-ho per la classe: emfatitzar les propostes més que els noms concrets.

b.3.-Objectiu: Compartir la informació amb la resta de l'equip docent per tal de compartir els punts de vista dels nois i noies i apropar postures davant el procés d'ensenyament i de l'aprenentatge.

J.4.- Quadre buidat dels qüestionari CESC.

Agressivitat										Alumnat	Victimització							Estatut Sociomètric					
Total Agressió	Agressió Física	Agressió Verbal	Exclusió social	Prosocialitat	Total Agressió	Agressió Física	Agressió Verbal	Exclusió social	Prosocialitat		Total Victimització	Victimització Física	Victimització Verbal	Victimització Relacional	Total Victimització	Victimització Física	Victimització Verbal	Victimització Relacional	Popular	Rebutjat	Ignorat	Controvertit	+
35	13	11	11	2	X	X	X	X		1	E.A.	2	1	1	0						X	3	3
22	11	7	4	0	X	X	X			2	P.A.	0	0	0	0						X	2	4
7	0	2	5	0				X		3	E.A.	12	3	3	6			X	X			0	10
3	0	0	3	8					X	4	S.C.	1	0	0	1							3	2
13	5	4	4	4						5	J.M. D.	5	2	3	0							2	0
1	0	0	1	2						6	L.G.	1	0	0	1							4	1
13	2	3	8	4				X		7	Vi.G.	22	11	7	4	X	X	X		X		4	0
7	0	2	5	2				X		8	Li.J.	8	0	4	4							4	1
7	0	0	7	10				X	X	9	C.B.	0	0	0	0							3	1
4	0	1	3	6					X	10	M.M.	8	2	4	2						X	4	2
42	14	13	15	2	X	X	X	X		11	R.M.	0	0	0	0				X			1	6
12	4	2	6	0				X		12	S.M.	48	19	14	15	X	X	X	X	X		0	4
4	0	1	3	11					X	13	B.N.	5	0	4	1							2	3
8	1	2	5	11				X	X	14	L.N.	1	0	1	0							3	0
4	0	0	4	4						15	C.P.	4	0	2	2							1	0
1	0	0	1	0						16	J.Q.	1	0	0	1				X			0	5
3	0	0	3	3						17	L.R.	3	1	1	1							3	2
3	0	0	3	3						18	C.R.	27	11	6	10	X	X	X	X	X		1	7
11	3	5	3	5			X		X	19	N.S.	1	0	1	0							3	1
2	0	0	2	12					X	20	A.S.	1	0	0	1				X			4	0

J.5.- Buidat de l'activitat "Vamos a llevarnos bien"

1.-Durant aquest últim mes en l'IES els teus companys/es

1.1.-T'han insultat o s'han burlat de tu?

Mai : 6

A vegades: 12

1.2.- Han parlat malament o han dit mentides sobre tu?

Mai: 10

A vegades: 6

Sovint: 2

1.3.- Han agafat o trencat alguna cosa?

Mai: 13

Alguna vegada: 5

1.4.- T'han pegat o donat alguna empenta?

Mai: 13

Alguna vegada: 5

1.5.- T'han ignorat en alguna activitat o joc?

Mai: 15

Alguna vegada: 2

1.6- T'han impedit participar en alguna activitat?

Mai: 17

Alguna vegada: 1

2.- On passen aquestes coses?

2.1- A classe?

Mai: 10

Sovint: 3

Alguna vegada: 2

2.2- En el pati?

Mai: 8

Alguna vegada: 2

2.3- En els passadissos?

Mai: 8

Alguna vegada: 1

2.4- En altres llocs del centre? Indica'ls?

Mai: 5

Sempre: 1

3- Què faries per millorar la convivència a l' IES?

- **En general demanen més temps per poder parlar dels seus problemes.**
- **Respecte entre ells i elles.**
- **Excursions per fomentar la convivència i així poder-se conèixer millor.**

- **No obstant això, hi ha un petit grup que creu que això no serveix per a res, perquè “*parlant no canvien les coses*”, comenten.**

4- Com t'has sentit contestant aquest qüestionari?

En general bé però hi ha alguns alumnes que s'han sentit incòmodes i confusos.

J. 6.- Buidat de l'activitat “ Simular bones pràctiques”.

1- Com t'has sentit fent aquesta activitat

Tothom ha respost bé.

Per què?

- **Perquè han millorat les relacions en el grup**
- **S'ha parlat dels problemes de la classe**
- **Els ha ajudat a reflexionar i a posar-se en el lloc dels altres**
- **A respectar-se**

2- T'ha fet pensar en la teva actitud?

La gran majoria ha contestat que sí

En dos casos que no i un una mica

Per què?

- **Els ha fet reflexionar sobre tot com es tracten entre ells.**
- **Els que han dit que no, han contestat que sempre han tingut la mateixa relació envers els seus companys i no els ha anat malament.**
- **També hi ha alumnes que han hagut de millorar alguna cosa personal.**
-

3- T'ha ajudat a entendre millor les relacions entre els companys/es

La gran majoria ha contestat que sí.

Dos casos que no i un altre una mica.

Per què?

- **Sobre tot perquè els ha ajudat a comunicar-se més entre ells, i això ha fet que milloressin les relacions de la classe; en definitiva que fossin més amics.**
- **Els que han dit que no, és perquè ja les entenien.**

4- Què pots fer per millorar les relacions entre els companys/es

Exposar els problemes i parlar-los a la classe amb tothom, sense crits ni insults i amb respecte.

5- Què pot fer el professorat?

- **Controlar les males conductes de la gent.**
- **Ajudar qui ho necessiti.**

- **Continuar fent les activitats que s'han fet**
 - **Parlar més amb el grup classe i individualment**
 -
- 6- Què pot fer el director
- **Expulsar a qui es porti malament.**
 - **Organitzar activitats que els permetin relacionar-se, com excursions**
 - **Donar suport**
 - **Que canviï el grup classe el curs que ve**
 - **Ell sol no pot fer res.**
- 7- Tens més propostes per millorar les relacions entre els companys/es?
- **Fer dues hores de tutoria**
 - **Fer activitats en grup però en un altre grup.**
 - **Fer activitats on hi participi tota la classe**
 - **L'aula és molt petita**